

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostor:
2057 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2057 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XX.

Črna lista
je 25.50

Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill. torek, 8. februarja (Feb. 8), 1927.

Subscription
\$5.00 Yearly

STEV.—NUMBER 33

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PREISKAVE GLEDE OMREŽENJA TISKA NE BO

Madež na Mehiki ostane. — Izmišljene pripovedke bodo še nadalje veljale za resnice.

Washington, D. C. — Senatni odsek za zunanje zadeve je z osmimi proti petim glasovom odločil za nedoločen čas uvaževanje Norrisove resolucije, ki zahteva, da se preiščejo prizadevanja podtajnika Oldsa, s katerimi je hotel vplivati na razne tiskovne družbe, da poročajo kot fakt, da je Mehika skušala ustanoviti v centralni Ameriki boljše federacije.

Asociirani tisk je poročal dne 18. novembra 1926 o boljševiški organizaciji, ki postojl na ozemlju med Združenimi državami in panamskim prekopom na prizadevanje Mehike, da se tako opravi Kellogg, ki je malo prehitro priznal Adolfa Diaza kot predsednika Nikaragve. Kasneje so razni listi razkrinkali tajno konferenco, ki jo je obdrževal Olds z raznimi časnikarstvi in kateri je Olds pojasnjeval, da je državni department zadovoljen, da Mehika širi boljševizem v latinski Ameriki. Ob tej priliki je Olds izrekel želje, da časnikarji obvestijo o tem javnost, pa nikar ne povedo, dali so izvedeli od departmenta.

Senatorji Borah, Hiram Johnson, Moses, Lenroot, Willis, Pepper, Edge, Capper, Swanson, Pittman, Robinson iz Arkanasa, Underwood, Walsh iz Montane, Reed iz Missourija, Harrison in Shipstead se sličejo, da se odseka za zunanje zadeve. Glasovalo se je na tajni seji. Zdi se, da so senatorji Borah, Walsh, Harrison, Robinson in Shipstead glasovali za javno preiskavo.

To tiho odobravanje omreženja tiska od strani Kellogu podrejenega uradnika in prizadevanje Asociiranega tiska, da zadobi javnost predodke, razsvetljuje, da si Beha hiša in Asociirani tisk prizadevata izrabiti dogodek, da se zunanja politika prepusti Beli hisi in državnemu departmentu. Senator Willis iz drzave Ohio, sluga administracije, je izjavil, da je odsek tadel v obrambo departmenta, ker bi vsaka preiskava prinesla zopet vihar kritike proti Kellogu in njegovi politiki.

Odsek kongresne zbornice za zunanje zadeve je sklenil z desetimi proti petim glasovom, da priporiči Fairchildovo resolucijo, ki odobrava politiko administracije napram Mehiki in Nikaragvi. Z osmimi proti sedmim glasovom je ta odsek odklonil predlog kongresnika Moora, demokrata, da se tajnik Kellogg pozove pred odsek in razloži svoje akcije. Fish, republikanec iz New Yorka, je glasoval z demokratom, da se pokliče Kellogg pred odsek. Definitivne akcije ni bilo, dokler niso demokrate obrali republikance, ki imajo večino v odseku, zaradi njih po tlačevalne taktike.

Tajnik Kellogg je zelo zadovoljen. Dne 2. februarja je izjavil, da ne bo nikdar priznal Saccu za predsednika Nikaragve, pa naj civilna vojna v tej latinski republiki izpade, kakor že hoče. On je celo trdil, da je bil Diaz, bivši predsednik, znova pripoznan od ameriških banirjev kot njih agent in da ni imel nobenih zvez z Chamorrom in z revolucijo v Nikaragvi. Kellogg je pripravljen, da pride poraz za Diaza, pa je izjavil, da prizna vsako vlado v Nikaragvi, če se nanje sporazumi obe stranki, priredita volitve, kar se lahko zgodi, ako sprejmeta ustavo republike.

Kitajci izženejo imperijalistične s silo, pravi Čen

Voditelj nove Kitajske zahteva, da se velesile odločijo glede priznanja novega režima. Amerika čaka odgovora na svojo noto, ki je bila adresirana na vse kitajske voditelje. Coolidge zahteva nevtralnno cono v Sangaju za inozemce.

Washington, D. C., 7. febr. — Ameriška vlada čaka odgovora na svojo noto, katero je državni tajnik Kellogg objavil sredi. Noto je bila odposlana generalu Čiang Kajšeku, vrhovnemu poveljniku južnokitajske ljudske (kuomintangske) armade v Hankovu, maršalu Sunčuanfanu v Sangaju in maršalu Čangtsolinu v Pekingu.

Predsednik Coolidge predlaga kitajskim voditeljem, naj razglasijo inozemsko kolonijo v Sangaju za nevtralnno cono za toliko časa, dokler se ne reši vprašanje kolonij na Kitajskem. Nevtralna cona znači, da njenih mej ne smejo prekoračiti kitajske čete katerekoli stranke. Na ta način bo zajemena varnost Američanom in drugim inozemcem, ki se zdaj zbirajo v Sangaju. Ako kitajski voditelji priznajo nevtralnno cono, tedaj ne bo treba izkrcati ameriških čet na suho v Sangaju.

V Washingtonu burno razpravljajo o posledicah, ki jih prinese ameriška nota. Če Kitajci sprejmejo predlog, je nevarnost intervencije izključena; v nasprotnem slučaju pa bodo na prvo znamenje nevarnosti za Američane v Sangaju izkrcane ameriške čete in mednarodna intervencija, kakor za časa bokarske vstaje je neizogibna.

Hankov, 7. febr. — Evgen Čen, vodilni diplomat kitajske ljudske vlade, je danes ožigosal dvostrano politiko Velike Britanije, ki se hlina kitajskim revolucijonarjem in obenem vzdržuje diplomatske stike s fevdalistično severnokitajsko vlado v Pekingu. Čen je pozval velesile, naj se enkrat odločijo, katero vlado priznavajo na Kitajskem. Zahteval je, da velesile občejujo z ljudsko vlado v Hankovu, ki je danes edina prava predstavnica kitajskega ljudstva.

Čen je tudi v posebnem intervjuju izjavil, da revolucionarna vlada ne zaupa niti najmanj imperialističnim vladam velesil, najmanj pa zaupa vlad Velike Britanije, ki je hinavska do moza. Angleška vlada razglasa po svojem najetem časopisu, da je za mir s Kitajci in da simpatizira z aspiracijami vzbujene Ki-

tajske, medtem se pa mrzlično pripravlja za vojno.

Kitajci vedo — je rekel Čen — da angleško zunanjo politiko diktira skupina koncesionarjev. Kitajski pa zahteva, da zunanje sile brezpogojno odstopijo svoje koncesije na Kitajskem in brezpogojno prekličejo vse neenakopravne pogodbe. Vsa pogajanja ljudske vlade se morajo vršiti na temelju te zahteve.

„Sto let izkušnje je nas naučilo,“ je nadaljeval Čen, „da ni ti Anglija in nobena druga velesila nam prostovoljno nikdar ne vrne nazaj, kar je našega. To vemo dobro, zato pa ne damo nič več na dobrosrčnost in simpatije inozemcev. Nova Kitajski je že izbrala metodo svojega boja — in ta metoda je sila orožja. Izgnali bomo Angleže in vse druge inozemce iz njihovih koncesij na Kitajskem s silo orožja! Mi potrebujemo inozemce in jih radi vidimo v naši sredi, a le kot nam enake, ne pa kot naše gospodarje in v zatiralce. To je danes stališče milijonov Kitajcev.“

Čen je dalje dejal, da imajo tuje vlade že od nekdaj navado, da poplavijo svet s poročili o kitajskih nasiljih, kadar je kaj narobe na Kitajskem. Angleži so 3. januarja v Hankovu ubili več Kitajcev, ko so na slepo streljali v množico. Takega početja Kitajci seveda ne bodo trpeli na svojih tleh, toda inozemcem, ki se vedejo mirno in dostojno, se ni treba bati ničesar. Ljudska vlada absolutno lahko štiti vse inozemce. Sedanjí panični beg tujcev v pristanišna mesta je delo imperialistov, ki so fabricirali storilje o kitajskih masakrih.

Čen je zaključil: „Anglija je poslala vojaške čete v Sangaj. Ako poteče le ena kaplja inozemske krvi v Sangaju, bo odgovorna Anglija, ne mi. Kitajski se je odločila, da se enkrat za vselej iznebi tuje nadvlade, zato se ne bo pustila prevariti od trikarskih Angležev in drugih inozemcev, ki nam govore o priateljstvu in miru, za hrbtom pa drže nož v roki. Kitajci danes vedo, da tuji v naši sredi so tu kaj s pomočjo orožne sile in le sila orožja jih izžene od tukaj!“

ZA BOGATE HIŠNE POSESTNIKE NISO MENDA VELJAVNI ZAKONI.

V veliki stanovanjski kasarni sta zgorela dva italijanska ribiča.

San Francisco, Cal. — Poslopje, poznano pod imenom „Cunee Flata“, je ogromna stanovanjska kasarna, v kateri je prebivalo pet sto italijanskih ribičev in njih družine. To poslopje je prišlo goreti in ogenj se je kmalu razvil v velik požar, v katerem sta dve osebi izgubili svoje življenje.

To poslopje je bilo najstrašnejša stanovanjska kasarna, ki je bila že pred leti določena, da se podre, ker je bila past za slučaj požara. Toda bogati lastnik stanovanjske kasarne je ni hotel podreti. V nekem stanovanju se je ob času požara rodilo dete in gasilci so komaj in s tveganjem svojega lastnega življenja rešili mater in dete.

Najstarejši Američan umrl. Key West, Fla. — Michael Culmer, o katerem pravijo, da je bil najstarejši belopoltni prebivalec v Združenih državah, je umrl 51. m. v starosti 122 let.

STAVKA ŠKATLARJEV PRIDE MOGOČE PRED RAZSODIŠČE.

Na stavki je 1,500 delavcev in delavk.

New York, N. Y. — Stavka škatlarskih delavcev se mogoče po osemnajstih tednih izravnava pred razsodiščem, kajti o tem se je razpravljalo pred županom James Walkerjem.

Na stavki je še vedno 1,500 delavcev in delavk, ki jih podpirajo newyorški delavci na ta način, da je bila ustanovljena restavracija, v kateri najpotrebnejši stavarji prejema obede zastoj. Organizirani pekovski delavci darujejo vsak dan določeno število hlebov kruha.

Dijakinja poskušala oropati banko.

Vermilion, S. Dak. — Miss Marion Meyers, dijakinja na univerzi South Dakota, je bila v soboto zvečer aretirana, ko je hotela oropati tukajšnjo First National banko. Pravi, da je potrebovala \$24 za šolnino, zato se je odločila za rop. Deklica, ki je stara 19 let, je jokane prosila policijo, naj ne povedo njeni materi, ki morda umrje sramote.

SACCO IN VANZETTI PRED NAJVIŠJIM SODIŠČEM

Sodišče lahko odredi, da se zaslusijo ponovno argumenti za nove obravnave.

Boston, Mass. — Usoda Saccu in Vanzettija je zopet v rokah najvišjega sodišča države Massachusetts. Sodišče je zaslusilo argumente zagovornika William G. Thompsona proti odloku sodnika Thayerja, s katerim se je ta odrekel proti novi obravnavi.

Sodišče lahko odredi, da se vrši ponovno obravnavo glede predloga za novo sodniško obravnavo. Sodišče pa lahko odredi ponovno obravnavo.

Thompson je pokazal sodnikom album zločincem in je pri tem naglašal, da je Joe Morelli, član razupitega zločinskega krožka po obrazu zelo podoben Saccu. Povdarjal je, da je jasno, da je Morellijev zločinski krožek izvršil zločin, zaradi katerega Sacco in Vanzetti se sedita sedem let. To potrdi tudi izpoved Madeirese.

Odvetnik je argumentiral, da sodnik ni bil sodnik pri odklonitvi predloga za novo obravnavo, ampak je bil razburjen in je imenoval Thompsona blaznega.

Nova zmaga vstajev v Nikaragvi

Vstaji so okupirali mesto, obkolili Diazeve čete in odrezali ameriške pomočnike.

Managua, Nikaragva, 7. febr. — Liberalne vstajske čete so večer napadle in okupirale Chinandego, mesto, ki šteje 10,000 prebivalcev. Diazova posadka 800 moč je obkoljena v mestu. 1800 vstajev pod vodstvom gen. Pajarona je izvajalo zmago. Ameriški pomorščaki, ki se nahajajo v Corintu, so zdaj odrezani od Managua, ker vstaji kontrolirajo telefonično in telegrafično zvezo.

Devoli dijaški samomor

Rochester, N. Y. — J. Morgan Derr, star 20 let in drugoletnik rochesterške univerze, si je v nedeljo pognal kroglo iz puške v glavo. To je že deveti umor med višješolskimi dijaki v Ameriki v tem letu. Derr ni pustil note, v kateri bi navedel vzrok samomora. Njegovi sošolci menijo, da je slabo zdrav. Bil je že prakat bolan.

Bitka s portugalskimi vstaji.

Lisbona, 7. febr. — Uradno poročajo, da so vladne čete danes vkorakale v Oporto po ljuti topniški bitki z vojaškimi rebeli. Vladne čete so se utrile na strateških mestih. Vojaški vstaji so še vedno zaplani v Jarkih na glavnem trgu Placa de Barthalda sredi mesta. Mnogo je ubitih in več sto vojakov in civilistov, je ranjenih. Topovi so demolirali mnogo hiš v Oportu.

Francija se suhi, pa ne z zakonom.

Pariz, 7. febr. — V Parizu primanjkuje vina. Francozi ne tožijo več, da je ameriška prohibicija zatrla francosko vinsko trgovino. Zdjaj so v strahu, da sami ne bodo imeli dovolj vina zase. Slaba vinska letina zadnje dve leti je izčrpala stare zaloge, novega pa ni na trgu.

Sole v Belgradu zaprte radi influence.

Belgrad, 7. febr. — Občinska uprava je dala zapreti vseSOLE v Belgradu vsled naglo se razširajoče španske influence.

Poučna statistika o novembrskih kongresnih volitvah

Ta statistika pokazuje, da je bilo veliko kandidatov izvoljenih v kongresu, ki niso prejeli nadpolovične večine oddanih glasov.

Washington, D. C. — Pisarnižje zbornice je objavil statistiko o oddanih glasovih za kongresnike in senatorje pri novembrskih volitvah.

Ta statistika pokazuje, da več članov kongresa ni prejelo nadpolovične večine glasov. V južnih državah so pa nekateri člani kongresa prejeli zelo majhno število glasov, a so bili izvoljeni.

V državi Idaho je bil senatorjem izvoljen republikanec Gooding. Prejel je 56,847 glasov. Njegova nasprotna kandidata sta jih prejela veliko več. Naprednjak Samuels je prejel 87,047 glasov, demokrat Nugent pa 31,285. V Illinoisu, New Yorku in Oregonu so bili izvoljeni senatorski kandidati manjšine.

Mornarji protestirajo proti odškodn. predlogi

Odškodninski predloga se hoče valiti mornarjem. — Mornarji zanje ne marajo.

Washington, D. C. — Andrew Furuseth, predsednik Mednarodne ameriške mornarske unije, je odločno protestiral v imenu svoje organizacije proti vključenju mornarjev v odškodninski predlog, ki jo pripravljajo v kongresu. Protestna pisma je naslovil na kongresnika Baknhesda iz Alabame, predsednika justičnega odseka kongresne zbornice.

Furuseth navaja v svojem protestu, kakšno akcijo je zavzela njegova unija lani. Unija ne mara nobene odškodninske postavke za mornarje, ampak zahteva, da imajo mornarji v slučaju poškodbe pravice tožiti podjetnike, kot jo imajo železničarji. V pismu je tudi naglašal, da senatna predloga, ki je bila sprejeta lani v mesecu juniju, ne vključuje mornarjev, mornarje je vključila v predlogo le kongresna zbornica.

Ako zbornična predloga postane zakon, tedaj bi bile previe mornarjev omejene. Opravičeni bi bili do določene odškodnine, ako ponesrečijo na delu. Obenem bi pa bili oropani za pravice do tožbe za poškodbe, ki bi jih njim prizadeli strovi kapitan, krmarji in čolnarji. Dozdej so imeli mornarji legalno orodje, da se nastopi proti brutalnim pomorskim častnikom, ako pa zbornična predloga postane zakon, bi pa ne imeli nebenega postavnega orožja proti brutalnemu ravnanju z njimi.

„Mi ne maramo odškodnine v denarju, mi ne maramo, da nas bodo topli na ladjah,“ pravi Furuseth.

Posebej pa Furuseth še omeinja, da so v predlogu vpletene tehnične poteze, da lahko neveden mornar izbugi vso odškodnino, ki bi mu šla po zbornični predlogi.

Organizacija pristanišnih delavcev zahteva tudi, da se zbornični predloži ona predloga, ki je bila sprejeta v senatu.

Kruh po niklju v New Yorku.

New York. — Dne 7. februarja je začela Great Atlantic & Pacific Tea Co. prvič po vojni prodajati kruh po pet centov. Pred tremi leti je štruka iste težje stala 10 centov.

Stalin zbolel na malariji.

Pariz, 7. febr. — Pariški list „Midi“ je prejel vest iz Moskve, da je Stalin, sovjetski voditelj, težko bolan na malariji.

ku in Oregonu so bili izvoljeni senatorski kandidati manjšine. Senator Stanfield v Oregonu je prejel le 50,246 glasov. Kandidiral je kot neodvisni kandidat. Naobratno je pa Steinwer, ki ga je porazil pri primarnih republikanskih volitvah, prejel 89,007 glasov, demokrat Haney pa 81,301 glas.

V Georgiji je bilo izvoljenih dvanajst demokratičnih kongresnikov. Od teh ni prejel nobeden po 8,000 glasov. Pet izvoljenih kongresnikov je prejelo manj kot po 3,000. V državi Mississippi je bilo izvoljenih osem demokratičnih kongresnikov. Prejeli so od 1,781 do 4,792 glasov. V Nevadi je bilo za tri senatorске kandidature oddanih 31,246 glasov. V Alaski je bilo za dva kongresna delegata oddanih 13,025 glasov, na Havajskem otočju pa samo 4,319 glasov.

2510 ameriških rudarjev ubitih v letu 1926

Krvave dividende, ki jih prejema rudarji, so bile lani malo manjše kot v prejšnjem letu.

Washington, D. C. — Zvezni rudniški biro poroča, da je bilo 2510 delavcev ubitih v premo-govniških Združenih držav v letu 1926. Ker istočasno produkci-ja premoga znaša 663,290,000 ton, so bili na vsakih milijon ton ubiti trije rudarji, to je nekoliko manj kakor v letu 1925.

Eksplozije plina in prahu so bile glavni vzroki smrtnih nesreč v premo-govnikih.

Radiofon Chicago-London pride v soboto

Chicago. — Stalna radiotelefonična zveza med Chicagom in Londonom ter obratno se ustavi v soboto 12. februarja. Tako javljajo uradniki American Telephone & Telegraph Co. v New Yorku. Telefonska pristojbina za London je \$29.25 za eno minuto.

ČEVJARSKA TVRDKA PRELOMILA POGODBO.

Čevljaraki delavci odgovorili na provokacijo s stavko.

New York, N. Y. — Riverside Felt Slipper kompanija je znizala mezde svojim delavcem od osem do dvanajst odstotkov. S tem činom je prelomila pogodbo s čevljarako organizacijo. Pogodba je bila veljavna še do 1. septembra.

Ta provokacija je povzročila, da so pri tvrdki zastavkali čevljaraki delavci.

Polica ubit.

Duquoin, Ill. — Lory L. Price, počestni policaj, ki je 17. januarja s svojo ženo vred izginil iz svojega doma v Marionu, je bil v nedeljo najden mrtev v čest-njem grabnu dve milj od Duquoina. V njegovem truplu je bilo trinajst krogel, kar znači, da je bil s silo odveden in ubit. Njegove žene se niso našli. Najbrž je bil zapleten v kukukskovske krvave konflikte, ki divjajo že dalj časa v Herrinu in okolici.

Nazaj, nazaj v srednji vek!

Bismarck, N. D. — Nižja zbornica North Dakota je 5. t. m. z 78 glasovi proti 25 sprejela predloga, ki določa, da mora v vsaki šolski sobi viseti na steni velik plakat z desetimi božjimi zapovedmi.

RUMUNSKA BRUTALNOSTI PRIHAJAJO NA DAN

Odkar se je rumunska Marička vrnila iz Amerike, grozi židom v Rumunji zopet preganjanje.

Washington, D. C. — Židovski kongres se bo vrnil v Washingtonu od 20. do 22. februarja t. l. Najvažnejša točka na programu bo židovska pregajanja na Rumunskem. Ta točka pride na dnevni red, da se priti-tane na državni department, da protestira proti brutalnosti, ki jih uganjajo nad židi v Rumuniji. Fakti o tem preganjanju so bili predloženi državne-mu tajniku Kelloggu že v mese-cu januarju.

Odkar se je kraljica Marija vrnila domov, je postal član kabine-ta profesor Guza, ki ozna-čuje, da je treba žide popolno-ma iztrebiti in uničiti.

Pogoni na žide na Rumun-skem so sport kakor so bili sport pod carsim režimom, ko se je o-novala organizacija črnih stotinarjev, katerih naloga je bila mučiti in preganjati žide.

Taki pogoni, nad katerimi se zgraža ves svet, ne morejo pov-zročiti kaj drugega, kakor da se rumunski prestol, ki še tako stoji na zelo slabih nogah, še hitreje omaje in zdrkne v pre-pad, iz katerega ni več povratka.

Socialistična ideja zmaga v oddeljenih kraljih

Socialistični glasovi na otočju Faroe so narasli na tisoč. — V bližnji bodočnosti bo tudi to otočje imelo svojega socialističnega zastopnika.

Curih, Švica. (I. I.) — Zadnja epizoda pri volitvah na Otočju Faroe, ki so danes posest tam daleč v Severnem morju, med Skandinavijo in Islandom go-vori, da tudi tukaj napreduje socialistična misel. Na tem otočju živi okoli šeststajst tisoč lju-di. Večina teh prebivalcev se pe-ča s ribjim lovom ali polje del-stvom. Izvoljen je bil pristaj-zmerne levice, t. j. stranke, da se obdrže sedanji stiki med otoč-jem in Dansko. Najvažnejši dogodek pri volitvah je bil ta, da so glasovi za kandidata socialno demokratične stranke silno narasli. Pred nekaj leti nazaj je socialistični kandidat prejel samo par tucatov glasov. Pri zadnjih volitvah je pa pre-jel okoli tisoč glasov. V večjih trgih ali vaseh kot Thorshavn in Tveraa je socialistni kandidat prejel več glasov kot vladni. To-pokazuje, da imajo socialisti tudi na tem oddaljenem otočju-dobre izglede v bodočnosti in da bo ljudstvo kmalu zastopano po-socialistu v nižji postavodajni-zbornici.

Poljska stopi v jeklarski trust.

Lvov, Poljska, 7. febr. — Poljska delegacija industrijalcev je odpotovala v Dueseldorf, kjer podpisuje mednarodni jeklarski pakt. S tem činom postane Poljska članica novega jeklarskega trusta v Evropi, v katerem je Nemčija, Francija, Belgija in Luksemburška.

Dva gasilca ubita.

Chicago. — Dva gasilca sta izgubila življenje in pet je bilo bolj ali manj ranjenih, ko se je zrušila nanje stena gorečega poslopja Metropolitan, Chicago ave. in N. Halsted st., katerega so gasili v nedeljo. Petnadstropno trgovsko poslopje je uničeno do tal. Škoda znaša \$500,000.

